

ACC. NR. 609.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Blekinge. *Upptecknat av:* Iris Andersson
Härad: *Adress:* Kristianopel
Socken: *Berättat av* Fru Elin Andersson
Uppteckningsår: 1924. *Född år* 1852 *i* Bredäng, Torhamn.

1

609

Uppteckningen rör Dräkten.

(Meddelanden från början av 1860-talet av
Fru Elin Andersson, Lyckeby, född i Bredäng, Torhamn år 1852.)

På söndagen foro folk i allmänhet till kyrkan. Kvinnorna, både gamla och unga, voro på vintern klädda i varkensskjol (grön eller blå), skjörtetröja (av kläde) samt silkes-schalett om halsen. Huvudbonaden var en duk, vilken knöts om huvudet ned under hakan samt sedan i kors över ryggen.

Den kvinnliga vardagsdräkten vintertid bestod av varkensskjol, fårskinnskofta, rutig schallett, svarta yllestumpor samt träskor.

Arbetet i gården.

På vintern tröskade både pojkar och flickor med slaga. Arbetet började kl. 4 på morgonen. Kaffe serverades kl. 5. Sedan fingo de fortsätta sitt arbete till kl. $\frac{1}{2}$ 8, då frukosten var färdig. På dagen fingo i regel den manliga ungdomen fortsätta att tröska, under det att flickorna fingo hjälpa till med förekommande göromål, såsom mjölka, laga mat, väva, sy, spinna o.dyl. Hela familjen lade sig i allmänhet kl. $\frac{1}{2}$ 9 på kvällen. Förströelser var det ont om. Lyset på vintern var raffinerad olja i små blecklampor.

609

Mat och matordning.

Frukosten bestod nästan alltid av potatis och fläsk, middagen av potatis, fisk, sill, ärter o.dyl. Till kvällsvard kokades det vanligen gröt, korngrynsgröt i allmänhet utom på söndagarna, då det vankades risgrynsgröt samt på lördagen kroppkakor.

Begravning.

609

Begravning räckte alltid i två dagar.

Den första dagen fingo gästerna först kaffe. Därefter ägde själva begravningen rum. Därefter serverades middag och senare kvälls-
vard. Andra dagen serverades också alla målen. De inbjudna hade
i regel förning med sig, vilken kunde bestå av sockerkaka, mandel-
musslor, smörbakelser, tårta, sötost eller en fin brödkaka.

Barndop.

609

Vid barndop förekom det likadant med
"förning" som vid begravning plus ett fat risgrynsgröt.

Handelsbodas.

Handelsbodas var det ont om, ungefär en på varje mil. Lagret var ej synnerligen välsorterat, vanligen kaffe, socker, talgljus, snus, rök- och tuggtobak. Obs! ej mjöl eller tyg, då på den tiden de flesta klädesplaggen voro hemvävda. Klädet till "skjörtatröjan" fanns ej utom i staden.

77

609

Jul seder.

Julbaket började en månad före jul. Brö- Julbaket.
det skulle räcka till vårfrutid.

Allt arbete skulle läggas ned julaftons
middag. Efter kl. 12 julaftons middag kommo båtsmännen till Båtsmännens
resp. bönder för att hämta sin julkost, vanligen bestående av ett julkost.
stort fläskstycke, några stora brödkakor, en julost, ett stop
brännvin. Var det en stor gård, fanns det vanligen 3-4 båtsmän.

När familjen satt och åt kvällsvard jul-
aften "tordes ingen titta ut" genom fönstret av fruktan för att
få se en stor "so", som då skulle komma.

"So!"

Det troddes också, att om någon gick
utanför huset och såg in genom fönstret på dem, som sutto och
åto kvällsvard julaften och han tyckte, att någon av dem var utan

Varsel.

Lösen, Bl.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8.8

609

huvud, så skulle den "huvudlöse" dö under året.

Efter kvällsvarden julafton breddes golvet fullt av halm, det tändes en stor brasa i spiseln och gjordes trevligt. Sedan lekte de i halmen och sade, att de skulle leka i halmen "ro till Tyskland", slogos med halmknippen o.s.v. Allesammans sovo i halmen för natten. Julhalmen fick ligga kvar till nyår, då skyttarna kommo för att skjuta ut det gamla året.

Kvällsbordet dukades ej av julafton, där- Kvällsbor- för att de döda väntades för att smaka på maten, t.ex. någon släk- det dukades ting eller någon bekant, som dött under årets lopp. ej av.

Tjugonedag Knut kom alltid en karl klädd Tjugonde- till bock, ridande på en käpp. Om bocken ej tyckte, att den fått dag Knut. nog "traktering" (starkvaror o dyl.), stängades den och gick på värre. Den gick från stuga till stuga hela tjugonedagsnatten. Efter den kom ett stort följe med stora kvastar för att sopa ut julen.

Innan julgranen kom, användes tallkrona. Julgranen. Den skalades, sedan bundos små hemstöpta ljus i grenarna (grenljus). Tallkrona. Sista gången sagesmannen minns, att tallkrona användes, var för 64 år sedan.

Den, som hade slut på sina julförberedelser först, skulle också först få slut på arbetet för året.

Husdjuren skulle få litet bättre mat än vanligt julafton.

Skriv endast på denna sida!

Sägen 9 9.

Tyda.

609

En sägen: Om man klappar till askan i en öppen spisel julaftons kväll, då allt är undanstökat i köket och sedan giver akt på askan om morgonen. Ser man då i densamma en fot, som står inåtvänd, betyder det, att någon födes i huset nästkommande år. Synes det någon fot, som står utåtvänd, betyder det, att någon skall dö i huset nästkommande år. Synes däremot ej någon fot, inträffar ej någotdera. Sagesmannen provade experimentet för 53 år sedan, och det slog in, som han såg i askan.

Från vårhalvåret.

Vårfrunatten skulle man lägga sig i dagsljus. Man lade horn, tutor, nystan o. dyl. föremål i varandras sängar. Detta förorsakade mycken osämja. Den, som kom sist i säng vårfrudagsafton skulle ha "stryk" med ris. Vid alla målen vårfrudagen åts våfflor.

Vårfrunatten.

Första dagen i fastan skulle folk gå omkring i husen och "piskas" (fastlagsris). Under fastan fick ej förekomma någon dans o. dyl. således fick man ej ha bal eller bröllop. Var det någon, som skulle gifta sig under denna tid, fick det ske vårfrudagen.

Våfflor.

Fastan.

Uppså Bäckinge

Uppst år 1924

Uppst. av L. A. Andersson
abr. Kristianopol
Per. av. Th. J. Andersson
Johd år 1852. Bredang
Torhanna

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1/1

609

Påsksågen.

En påsksågen från Kristianopels socken:

En skomakare skulle resa efter husmo-

dern till Blåkulla. Hon gjorde sig i ordning att resa. Då hon skulle ge sig i väg på rakan och kvasten, hörde skomakaren henne säga:

"Här upp och här för, ända fram till pockers dörr!" Skomakaren skulle också begagna sig av formeln, men han hade fått fel om densamma och sade istället: "här upp och här ner, ända fram till pockers dörr!" Följden blev, att han fick fara upp och ner i skorstenen ända tills morgonen, då husfolket träffade på honom.

Om dödsfall.

När någon hade dött, brukade man lägga på densamma en sax och en bibel, vilket skulle skydda den döde mot onda makter samt hindra, att den döde gick upp och gick nat-tetid.

När Peter Karlsson, f.ägare till Fågel-mara gård, dog (för ung. 40 år sedan) påstod husfolket, att de samma natt mött en stor, svart hund i trappan. En jungfru, som mött hunden, hade givit den en spark, efter vilken hon fick en sådan värk i benet, att hon blev sängliggande. Hunden försvann efter sparken.

Sägen.

En sägen, som sagesmannens mor berättat
för henne:

Det var en fiskare, som var ute en natt
mellan Trolleboda och Kristianopel för att fånga ål "på lyse".
Det kom en flock fåglar flygande, vilka han trodde voro vildgäss.
Han sköt på dem och råkade en av dem. När han sedan sökte upp
villebrådet, vilket låg på en sten i närheten av Kristianopel,
som heter Hammasten, fann han, att fågeln, som han råkat, var
hans egen moder. Hon hade fått ena benet avskjutet.